

נר שמואל

לע"נ ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

תענית - כ"ה

1. אלו מעשים למדנו על ר' חנינא בן דוסא ואשתו?

- א. אשתו היתה משליכה דבר שמעלה עשן לתנור כדי שלא תתבייש שאין לה לחם. השכנה הבחינה ודפקה אצלה בדלת ונעשה נס והתנור התמלא בלחם. אמרה אשתו של חנינא שאכן נכנסה לחדר הפנימי להביא מרדה ובאמת כך עשתה כיון שמלומדת בניסים.
- ב. בקשה מבעלה שיתפלל על העוני שלהם. התפלל וירד להם רגל זהב. סיפר לה ר"ח שראה בחלום צדיקים אוכלים על שולחן עם 3 רגליים ואצלם יש רק 2. אמרה לו תתפלל שיקחו חזרה. התפלל ולקחו. ואמרו, שהנס שלקחו גדול יותר, כיון שמקובל שמשמים לא לוקחים חזרה.
- ג. ראה בתו עצובה כיון שהחליפה והדליקה הנר בחומץ. אמר: מי שאמר לשמן שידלוק יאמר לחומץ שידלוק. דלק כל השבת עד נר להבדלה.
- ד. טענו שכניו שהעיזים שלו מפסידים שדותיהם. אמר אם נכון הוא יאכלום דובים ואם לא כל אחת תבא עם דוב בקרניה. ובאו עם דובים בקרניהם.
- ה. שכנתו בנתה בית ולא הגיעו הקורות לקיר. אמר ר' חנינא 'איכו [כך שמה] יאריכו הקורות' וכך היה. ושיניו שעוד יצאו מהצדדים אמה לכל צד ופלימו העיד שראה בית זה. ויש אומרים חתיכות קטנות של עץ נדבקו בנס וכך האריכו.
- ו. כיצד היה לר"ח עיזים הרי היה עני ואף אין מגדלין בהמה דקה בא"י. אדם שכח תרנגולים ליד ביתו, והרבו ביצים ותרנגולים וציערוהו מכרן וקנה בדמיהן עזים. פעם אחת עבר אותו אדם ואמר לחבירו כאן הנחתי התרנגולות. שמע ר"ח שאלו סימנים ונתן לו את כל העיזים.

2. ר' אלעזר בן פדת היה עני מרוד. פעם הקיז דם, לא היה לו מה לטעום אח"כ, ואכל צלע שום. מה קרה בעקבות זה?

התעלף וראוהו החכמים שבוכה וצוחק ויוצא ניצוץ אש ממצחו. כשהתעורר הסביר שישבתי עם הקב"ה ואמר לו עד מתי אצטער. אמר לי הקב"ה האם רוצה אתה להוולד מחדש? אמרתי לו איני רוצה. [שרוב השנים מאחוריו] אמר לי הקב"ה בשכר זה אתן לך בעוה"ב 13 נהרות שמן אפרסמון. בקשתי שיתן לי עוד מאדם שאין לו חלק לעוה"ב, הכה בי מלאך על מצחי ויצא גיץ ואמר לי הקב"ה אלעזר בני נשלחים בך חצי.

3. אלו מעשים למדנו בעניין אמוראים ותנאים שהתפללו על עצירת גשמים?

- א. ר' חמא גזר ולא נענה. אמרו לו והרי ריב"ל נענה. ענה: הוא עדיף ממני, הביאהו לכאן ונכוון יחד ואולי יחזרו בתשובה הציבור ובכל זאת לא ירד. אמר לציבור נח לכם שיבוא מטר בזכותנו? ענו, כן. אמר רקיע רקיע כסי פניך בעננים. לא התכסה. אמר כמה עזין פני רקיע, התכסו וירד גשם.
- ב. לוי גזר תענית ולא הועיל. אמר: רבש"ע עלית וישבת במרום וכו' ואין אתה מרחם על בניך, התקבלה תפילתו וירדו גשמים. וכיון שהטיח כלפי מעלה נהיה צולע. אמנם העיתוי היה כשהראה לפני רבי איך עושים 'קידה'.
- ג. ר' חייא בר לולייני שמע עננים אומרים באו ניתן מים בעמון ומואב. אמר רבש"ע כשהצעת תורה לא קבלו, ומטר יקבלו? וירדו הגשמים. עוד הביאו בשמו: "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" - הדמיון לשניהם: ארז - כשם שגזעו מחלים כך יקום הצדיק בתחית המתים. תמר - כשם שעץ התמר עושה פירות כך הצדיק יקבל שכר. ומדובר כאן בשאר מיני ארזים אבל ארז סתם אין גזעו מחליף שהרי שיניו 'הקונה אילן רק כדי לכורתו מבלי לקנות את גוף האילן צריך להשאיר טפה, ובסדן השקמה 2 טפחים, בבתולת השקמה 3 טפחים, בקנים וגפנים מן הקשר ולמעלה יכרות, בארז חופר אפילו השורשים כיון שאין גזעו מחליף.
- ד. ר' אליעזר גזר 13 תעניות ולא נענו, בתענית האחרונה התחילו הציבור לצאת אמר להם תקנתם קברים לעצמכם? געו בבכיה וירדו גשמים. פעם אחרת ירד ר' אליעזר לפני התיבה ואמר 24 ברכות ולא נענה. וירד ר"ע אחריו ואמר אבינו מלכנו וירדו גשמים. היו החכמים מרננים על ר"א, יצאה בת קול ואמרה שמה שירדו גשמים לתפילת ר"ע מפני שהוא מעביר על מדותיו ולא מפני שגדול יותר מר"א.

4. איזה שיעור של גשמים צריך שירדו כדי שיפסיקו הציבור מהתענית?

ר' מאיר: כמלוא עומק התלם שעשתה המחרישה. חכמים: בקרקע יבשה - טפה, בבינונית - טפחיים, בחרושה - 3 טפחים. עוד למדנו שכל טפח מים שיורד מלמעלה עולה לקראתו 3 טפחים מהתהום, ודוקא בשדה שאינה חרושה. אבל בשדה חרושה עולה לקראתו טפחיים בלבד. וכן למדנו שכשמנסכים את המים בחג המים העליונים אומרים לתחתונים אבע את מימך וכו'. וסיפר רבה שראה את המלאך הממונה על הגשמים ששמו רידיא שדומה לעגל ועומד בין התהום העליון לתחתון, לתהום העליון אומר חשור מימך, לתחתון אומר אבע מימך.

5. באיזה זמן אם ירדו גשמים לא ישלימו את התענית?

ר' מאיר: ירדו קודם הנץ החמה - לא ישלימו, ר' יהודה: קודם חצות. ר' יוסי: קודם ט' שעות - לא ישלימו, לאחר ט' שעות - ישלימו, כיון שהתחילה כבר התענית. שכן מצינו אצל אחאב שהתענה מט' שעות ולמעלה.

ומספרת הגמ' שמואל הקטן גזר תענית וירדו גשמים קודם הנץ וסברו שזהו שבחו של ציבור, אמר להם שאינו שבח אלא כעבד המבקש פרס מרבו ואמר לעבדיו תנו לו ואל אשמע את קולו. ופעם אחרת גזר תענית וירדו גשמים לאחר השקיעה וסברו העם שזהו שבחו של ציבור, אמר להם שאינו שבח אלא כעבד המבקש פרס מרבו ואמר לעבדיו המתינו עד שיבקש הרבה ויצטער ואחר כך תנו לו. ולשמואל הקטן שבחו של ציבור הוא רק כשאומר משיב הרוח ונשבה הרוח מוריד הגשם וירד גשם.

6. מדוע לא אמרו בלוד הלל כשירד גשם, לפני שאכלו ושתו?

לפי שאין אומרים הלל אלא על נפש שבעה וכרס מלאה. ומה שר' פפא גזר תענית וירדו גשמים עד חצות ואמר הלל ואח"כ אכלו ושתו משום שבני מחוזה שכיח בהם שכרות ויש לחשוש שמא יפשעו ולא יאמרו הלל.

"אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת" (חגיגה ט)